

138²
1

Nr akt II KPS 404/45

Protokół przesłuchania świadka.

Dnia 21 września 1945 r. w Warszawie

Sędzia Śledczy II rejonu Sądu Okręgowego w Warszawie z siedzibą
w Warszawie Sąd Grodzki w _____, Oddział _____

w osobie Sędziego Mieczysława Halbera

z udziałem Protokółanta L

w obecności stron _____

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka — bez przysięgi. ¹⁾ —

Po uprzedzeniu świadka o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania i o treści art. 107 k.p.k. — oraz o znaczeniu przysięgi, Sędzia odebrał od niego przysięgę na zasadzie art. _____ k.p.k. poczem — ¹⁾ świadek zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Lazarz Henryk

Wiek ur. 23 marca 1910

Imiona rodziców Eliasz i Estera

Miejsce zamieszkania Warszawa, Chmielna 57. 30

Zajęcie podprocurator Prokuratury Sądowej Okręgowej w Warszawie

Wyznanie rymsko-katolickie

Karalność niekarany

Stosunek do stron postronny ²⁾

W lipcu lub sierpniu 1940 roku do mieszkania rodziców moich przy ulicy Katolickiej 6 w Warszawie w ścianach przedścianowych wyjąta grupa umundurowanych, ubranych Niemców, którzy rozkazali nam w przysięgu 15 minut opuścić mieszkanie, nie pozwalając nam zabierać ze sobą niczego z naszego umiarkowanego i porządkowego mieszkania. W ten sposób — ja, matka i ojciec byliśmy z mieszkania nawet bez rzeczy i kapeluszy. W czasie rozmowy z nami Niemcy stali do portretów rodzinnych i zaciągali ich była tak nieważna, że nawet 23 Niemców u nas przyjęliśmy a mieszkaliśmy z nami żona (obecna moja żona) i moi bracia Leon (nawet do niego nie po-

¹⁾ Zbędne wyrazy druku należy przekreślić.
²⁾ W tym miejscu wpisać należy odpowiedź, jakiej udzielił świadek, po uprzedzeniu go o prawie odmówienia zeznań (art. 104 k.p.k.).
niektórzy, był to typowy francuz w rodzaju "Kowal" przy ul. 6 (niepamiętam) musieli opuścić mieszkanie wraz z nami.

Mieszkanie nane, Jan dowiedziatem z porań, zostało opisz...
przez Niemców. Do mieszkania tego już nigdy nie wróciłem.
Po opuszczeniu mieszkania - wobec dość późnej pory - to...
całkowicie jedynym z (nadmieniam, że jednak, polecając być wówczas...
o ile sobie przypominam, jednak 21) nadzieję miał być i wy...
miej, tem bardziej, że na skutek zarządzenia Niemców, zmuszeni...
byliśmy wówczas opuścić, w szczególności, że jesteśmy z...
położenia, - to naszy z nas uciekał z na to nie w...
z nadzieją. Nadmieniam, że już przed tym bardzo często mieszkałem...
wizytę Niemców, wótama z al. Szecha, który zakładał z...
nia co im podobnie z, ten...
przez panie oraz przemierzało z...
miało być...
przeznaczającym z ul. Kilarag, 76 do...
dalekiej kuryki, której...
moją opiece był...
samym...
ul. Natolińskiej, 6 i oddana...
kille...
mego ojca w fabryce, tak...
Tarkiele i...
konu ani...
roku 1940...
i ghetto zostało...
w okresie...
o ghecie...
wina...
materjalny...
ghetta dla...
szkolenia...
nie...
dla...
Jan...
Zaw...
189 z 366

1392

sadym istniejącym niemieckim, czas jazdy dorozkami i trzaskami 3.
 wozy, porównanie zjazd z prawa uosypania z telefonów, celam
 ich od miasta rewersnego, state Tajauri do rehol na miejscu i
 rozprawy choroś szed ludzie albo jui nie wraali wcale
 kanie zupetue wyowiceno. Walec edejcia bonuistkoci z wiatem
 przyjm i przydzielania zymoni w cioloiach wnie gule mowach,
 wy dawoz zymoni odlywat z w dro dre smuglu, utoty zostat
 szawowany na drugi skaly. Wytynsto to na to. z cely zymoni
 nietyebanie wrostie i posa wielicang zmyag osob, szterona w
 masie i raduebu masa ludzoi, przymierota state ztudem.
 ceery najzupetuej normalayeb. nalezota koci na ulicach. state
 wphudle bruy ludzie a pncapodnie oaijali je, jano pier
 tnie naturalny. Na matych odstawach drozi - z telarag, ednie
 katem do ulicy baruelicty, state widywatem po silowani
 albo zupetue wphudlyeb albo spactwiztych z glodu.
 wy te byly zmebane wyzstnie razem w jeduyu dale. Bonda certy
 pncedens, ie radziuy wprawaty z niennai na klicy ztooi zych
 leinych, nie maza na oftarcenie sortoi paprelu.
 tego doebadaty, state Tajauri beduoni, pnced otorym, brudeo
 z netronie. zydowain organem wyowozaym huf, tan zwany,
 seurak ceryli Rada zydowska, na ciele otore; stat pnces
 wiatem a otora to Rada byta, hleo szepu wyowawez
 radziei niemieclich. Ten stan ceery uległ strasliwemu pa
 reniu w lijen szkrobu.
 pncopocista z woiwera tan zwana aapra pnciedleisza, otora
 arata uprad do Treblinki i imier w honorach szawnych;
 pncanie ndu nenie w transportie. Na murach szetla wapaniy z
 nieebie planaty, zerwalapce a nawet, zaetwapee do zaliczenia
 zolg pncedowrytciem biru terji, state i walub zapnaxi isnyeb.
 pncionych swaeb aapri pnciedleiszy agot zydai nie otyebowat
 pncie w nym strasliwym lonie, i hleo nieliczni widrueli o co
 dsi. I tan pnces Rady zydow nie, Czerwiassow, szape widocznie

prawda „sąsi przemiłlejši” popeluit samobójstwo wraz z żoną
 Wtedy nad zmasag na śmierć ludności obywateli, ten zwany
 Befehlstelle, nie przeszedł się przy ulicy Żelaznej; niestety dwa
 Nowolipie po stronie nieparzystej. Katastrofa setek tysięcy ludzi była
 niemiernicy tej placówki: SS-grupa Führer Brand, Witarski,
 i inni.

Drugą kwestią racjonalną polecała na tym, że obywateli zostawiano
 ponownie dowu i bloki, z których większość mieszkańców
 była muratami opornymi w siostrze silnie zmieszana i
 stali byli przesunięci, jakby było, na ten zwany „Kamień płaski”.
 Ten zwany plac przedstawiający się ulicą stawką, nad podstaro
 wapią zawoził do Trzebinki. Nadmieniam, że w porządku
 urzędniczym finem były przez Niemców, ten zwany „Arbeitspartij”
 opatrzone stemplem hitlerowskim. Arbeitspartij to udawane
 klasa pracowników wariantów wglądzie fabryka, pracujących
 dla Niemców, przy czym wie posiadają także Arbeitspartij,
 muratami razem z całą ludnością, zanieżanym dowu dowu, w
 na podwórku, oddzielani byli od reszty i mieli prawo wchodzić do
 mieszkań. Nadmieniam, że rodziny takich pracowników nie były
 Arbeitspartij, posiadano przez głowę rodziny i były upytane.

Ci którzy porostawali o niemieckim, jeśli szersze nie dożyli
 im przy ubraniu odpowiedniej szyci, byli przy upamiętnieniu
 na miejscu przez Niemców, kontrolując stale niemieckim w
 wypadkach.

W prasie prowadzono to do tego, że całą resztę Niemców
 prawdziwie wglądzie nawet fikcyjne warianty na terenie
 zdania są wysi do tej warunków „rozp” „rozp”
 w tym czasie do niemieckim, za przelazła się o part
 nicy. Była to celowa grupa wzięta z ghetta w tym
 ramach przed wyznaczeniem tego niemieckim.

W tym okresie zaszereżenia Niemców ghetto zostało
 do 1/3, część ghetta do ulicy Leśna (miejscowość)
 Ławon Niemcy

140.3

...edta, ja zas sam z rodzicami rozmowi w przeciegu 15 minut. H.
 ...srodkiem Niemiec numeratem przeniei z ulicy Zielonej na
 ...Geng, zo do fabryki metalurgicznej moich przyjaciol. Razdumie
 ...niekie o sposobie zredukowania ghetta bylo wydawo niezapraszanie
 ...dawato czes na przeprowadz i uapracanie nowego mieszkawia
 ...adami aila gadriu, pliee przedstawit widow dantejski; rajchawe
 ...byly ludzimi, miorzymi moze taboty, lub popretajzymi redne
 ...si, tak, ze ciarawes aila gadriu, porotawonij na przeprowadz
 ...miejstowki zmusat do natychmiastowego opynienia mieszkawia,
 ...lowiem po umiarowym ciarawesie zaprowadzily z jinne na
 ...siane; czuie ghetta zostawat nafenwia d. kashelony.
 ...awie zmuszono ghetta byty janyty strong ulicy denno,
 ...woluoi, obajow do stawek, z tym ze na prostej porotat yduslowy
 ...wanteb ped firuz ^{id.} _{Toebbens} Prule. do tak amia; noum ghene aaja
 ...karmiuacyma twata bez pruz w dalnym cigm. Costricenne z
 ...kellstello wchodaly do ghetta soloway Niemiec. To krow i
 ...miejscow i: hlor na hloruim, ulicy sa ulicy otawit, ~~wywiecat~~
 ...e cato luduoi na kumstlapplatz, porotajymek to mieszkawiaek,
 ...nawo na miejseu. W tym czasie Niemcy nie honorowali sui na
 ...dubito korb z tym stowem hitlerowozim; i ci, kandeo nie-lisui,
 ...zamy unli z perejoi, mieli to nuzjeie, nie trafili na Niemca, tohoro
 ...konajica, catoj zpadit z sa sznaly tapoway w portaci bi zinterji. lub
 ...- porotawie na miejseu.
 ...piewonym czasie aaji Niemcy portu givali z nawek uspdwikami
 ...Eslonij i Turijz pomozawoz do pomocy w tej aaji usciagawia
 ...dri na kumstlapplatz.
 ...tymy ludri, porotawie puz konajicow zmuszajemych narawie by-
 ...do biegu w kierunku kumstlapplatzu, przy czym saekb
 ..."schnell, schnell", przedstawit widok wprost niesamowity.
 ...rejominat o zonie, matae-o darciaek. Pla arpentajji dedaw,
 ...powieras jodem uilopam ciarawo chleba kontowat 100 stozek
 ...kum delawa ^{papierowate} fity stozek 20; cyli 1 ty. chleba kontowat 5 dolarow.

Nie tej dawno, że, że Rada Żydowska otrzymała, że sądy
złota najeży z obojczyko na wyjazd otrzyma 3 aj. obleda i 1/2 aj.
marmelady, to stumy wygłodzone same party na dworze,
sady twierdzi, że, jeżeli nie ma nady, to zgodza się, umrze,
obee nas najeży z do zła.

W owym czasie nie trzeba było wypadać zameldować
ja również na porządku dziennym zabijania wózek najbliższych
Najbardziej przy pomocy trucziny. Miałą parę tysięcy. wali. ja ul.
wystawienie na 2 osoby kontowata około 15.000 złotych.
Niestety oporu zorganizowanego nie było wiele, co najwyżej
ciężkie sporadyczne wypadki. Ci, którzy jeszcze mieli siły do
z Tesem. obrócili wszystkie swoje ujęcia na budowę, tak zwanej
sebronos. Sebronosy były „górne”, albo „dolne”, to jest - polskie
na masowaniu jednego poręczy w miarowaniu w najrozmaitszy
z czym wchodziło z do tego poręczy ledy przez okienko z
płec, bez wielkiego zlew, ledy wreszcie - przynajmniej przez
niang. raby, zarta najeży dawno sebronosy „dolne” stanowią całe
podziemie podziemne. zainicjacja jedne, ja: drugie całe
stanowią szereg wyłączenia, tak, że wcale używanie ich
było prawie niemożliwe. W owym czasie Niemcy domoś swoje
palili, tak, że pewna część ludzi dążyła sebronos z
na wstanie cały stale widziatem formacji, ustanowione po sam
bertadnie zainicjacji trójami a zmierzają w kierunku z z
noszątem w kierunku cementarni. Dla charakterystyki dodam, że formacja
ci - żydzi, pod emeryt Niemców stale byli pijani, i poili widzą
nawet swoje konie. Tani stan rzeczy trwał do 5 lub 6 września
Tęgor dwoje Niemcy otrzymali, że cała pozostała ludność żydowska
ma z sebronos w obrębie widać ulie a miarowskie: lity, woty z
Samochody o jinne widać, czyli w tam zwany kole. Tam
nawet miasta otaczana sebronos, to porostaje w nadziei
Lanowice

141. 4

...as' idnie na urzędlewie, czyli, jakimi wtedy było wiadomo 5
... - na śmierci.

...my urzędli, że ci stony porożang para terenem tego wolta
... na miejscu rabici. Czyn ludao i zasystata z urbudowaych
... i nie udata z do wolta. Natomiast wigona casie do
... wolta.

...resolucia ja i moji radnie dysponowalimiy dobrym ochronem.
... ul. Geniey. 30. ktory niezadecaroknie popmedais realit nam
... nie, to jidcau radnie moi zdecydowali z pójxi do wolta,
... nie zrentg na ulicy lutey pod # 64 faara mieli imy ochrou

...siowka porostatych luduo i do tego wolta. trwata silia
... i przedstawiata roto obras. kera dnie; rozpaczy.

...niej roto dostadnie okasomiy niemeami i rozpaczy z stan
... nie zepreacje, obie trwaty, oasto ^{3 dni} tygiednia. Sepreacje te odlywaj
... ten yois, ze promadron ludai pracujacych w danej

... - tak wanej "noje", zpanat z niemiec sierowim tej
... ty w anmie Branda z Befellstella i calych aslawu

...powuach niemieci, toznai lud urosadzois. z ludai, zatrudnio-
... w kroye miainalug esoi przewaznie mtodych upieczaru odly-

... do fabryki, kolozalug zai wigaroni w lu wyspau obich,
... i ludai slomnych pedemortg ustropowaych handu sierowau

...umsklopplats a potem do Treblinki
... ju wobec yoiniokej roz protawt przewauo. Odeytauo-

...niemo: zareslous porostatych, znalu: nadpi rano u lau zwanym roz
... papirowymy.

Janina [Signature]

Sędzia Okręgowy Śledczy *[Signature]*

Wystano urzownie na 6 1946 roku

Protokół przesłuchania świadka

Nawrota, dnia 7 marca 1946r. przed sądem Apelacyjnym w Warszawie
H. Rybiński, delegowany do Komisji Badania Kradzieży i Pamiątek
przebiegał niżej wymienionego o charakterze świadka do pro-
gi w trybie art. 107 K.P.K., przyczem świadek został pouczony
o obowiązku mówienia prawdy oraz o odpowiedzialności karnej
faktycznej zeznania, i następnie zeznał

Dodatkowo:

Ja, Łazarz Menes, zeznaję w dalszym ciągu:

W tym też czasie, t.j. 7 września 1942r. miała się
odbyć segregacja pracowników "Szopy" w której pracowali
z ojcem (Ostdeutsche Bau-Tischlerei Warkesbütte); Kobiety
i dzieci poruszały w szronach, wziętych zaś wyszły
na ulicę, tudzież się, że może być, walczyć do szopy
liniowej, skłony wrócić na fabrykę. Egzercie w pra-
wikant naszej szopy odbywały się równocześnie
i segregacje pracowników innych szop, tak że ulicami
Miła tego dnia przechodziła nie samowolby wielkie
dziesiątek tysięcy ludzi, zbitych w szeregi, w
wielu dusz głodnych i uciekających z rezygnacją
na wyrok życia lub śmierci. Trebami to trwało
od godz. 12 do godz. najpóźniej 5 pp. O tej godzinie
zjawił się pijany dyr. naszej "szopy" w asypcie szopy
kaba żydowskiej dzielnicy, SS-stanpfitra Brauna
z "Befehlsstelle" i wraz z oddziałów SS-ma-
i Ukraińców. W ciągu kilku chwil na ulicę
zaprowadzono pięćdziesiąt. Masami wahał się, uderzenia

po gŏtowach Niemcy ustaniali prawie cały tłum
 do Zambelof, nie zaś do ulicy Smoczki, w
 marcu 1942 roku na Umschlagplatz i w hromad-
 zki piec Treblinka. Niektórzy grzyba miedzy
 i ja widem się dotad, została usta-
 nowa droga do ulicy Smoczki, dla bydo oszawa-
 do powrót do fabryki i jeszcze kilka miesi-
 cy. Tymczasem SS-owi i litwini
 chcieli już wabzani i przy akompaniamencie
 mentów historyczny tłum w stronę Um-
 schlagplatzu. Niektórzy próbowali uciekać, ale
 wada próba ucieczki skończyła się śmiercią;
 kil niemieckich ciał ulica Miła pełnizła
 ta zwłokami zastawionych; znikąd nie było
 smory, ani ratunków; przy akompaniamencie istów.
 kulek, psami, bicia i strasów fala
 wódka ruszyła na Umschlagplatz. Wtedy
 wstąpił niktadtem w tej fali ojca
 mego, razem z innymi, akaszony na śmierć,
 przedtem jeszcze na katowce walc, bicia,
 fragmenta, pichiduj jawy bez roz i powstawa
 w zaplonbowanych wagonów - do chwili
 kiedy piec Treblinka polodył bres ich życie.

Wszystko to 10 września 1942r. zakończył się
 pierwszy etap likwidacji Żydów warszawskich,
 w których zostało wówczas (lipiec - wrzesień 1942r.)
 około 400.000 ludzi. W zwanym czasie

worzawskim porostato wanythieq akto 100.00
ludzi, wanythieq wanythieq w „szopach”
prawyjch dla Niemców. Gwest przytato
zupelnie inny charakter. Nie bylo juz ludzi,
przywatych, mieszkan, rochiu i l. p; byly tyl
numery. Każda „szopa” miała swój blok
gdzie wawe ludzie się gromadzili i zw
seregami szli do pracy; takie same tei w
dost powrót. Chodzenie po opustoszałych ulic
w pojedynki, nie z kolunna, rubeq ozwan
pewny smierć z rękami niemiecckich patroli, sta
krajowych policjach; ale wawst kolunna
robace nie byly pewne swieq losu; po aboch
z bloku mieszkalnego do „szop” zawsze byly
kilkakrotnie reutdowant i obrabonywant
pocz Niemców. W tym okresie żydzi już
zomuneli, i i tak tak stawan sz na śmierć
lepiej niże żyć z honorem. Rozpocyna
organizacja chatactwoi organizacji Bojowej, od
na murach warbych domow, mobilizowan
samo punktowy, a co najwadnyre waku
za wszelkie ang i re wszelkich moilinych
zrodet brow i amunicyi. Mimo absolutny zabo
wiggdych reutzy i gromy smierci brow (waj
krotka) wanytwa normaitens drogam, w

...nie kupowana nawet za fantastyczne sumy
 ...memorij; spro brow zostało dostarczonech
 ...kanaly przez pracowników tego departam.
 ...względny, śmiertelny spókoj, trwało do połowy
 ...1943r. Rozsądny i wykończali go dla
 ...na strony aryjskiej, które przy pomocy
 ...pionek most miedzianych metali była
 ...możliwa; inni do których i ja należałem
 ...mogło zostać samej strony, wymyśloną
 ...i, służyła najrozmaitsze schrony
 ...i dolne, gromadziła zapasy żywności
 ...gratka na czas, licząc na to, iż kiedy
 ...nie przynosi wybaczenie. Zamieszka
 ...tenta przysta jedynak zagłada.
 ...house obywała memy przeprowadzi
 ...ochronę, czego, której rezultatem było
 ...wzrost do pieców Treblinka około
 ...dusze tysięcy ludzi. Teraz nawet
 ...liczone są temu, czy ktoś jest fackow-
 ...wabrachtonym dla memorij,
 ...propa" prawi, czy też nie-załatwiano
 ...cafe kulurmy robotników, i dżęch
 ...abryki i kierowano je drogą już now-
 ...na Alteschlagplatz. Po piśmie
 ...akcja ta chętno ustawa;
 ...fala szarych, którzy się jeszcze
 ...owali, przysta na strony aryjskiej,
 ...gwałt porostato około 50.000 ludzi,
 ...najszych dobiegł pójść po stronie aryjskiej.

względnie nie mogących opuścić rodzin (tak jak ja stary wataki.) Dla tych 50.000 ludz.,
 sytuacja była zupełnie wyjątkowa; wiecie, że
 ludzie, że jesteśmy skazani na śmierć
 chodziło tylko o ten wyłonienie wyjątków.
 Najbardziej poszczególnie artykułami
 wtedy były objęte: 1) broń i amunicja,
 2) pastylki cjanekali, 3) zapasy żywności.
 Wtedy też nawiązała się nowa koncepcja
 now, a mianowicie t. zw. schrony statyczne
 różniły się one od normalnych, że miały
 w nich wystawianego wyjątków, były to schrony
 wyjątkowo podziemne, dobre wyekwipowane
 zwentylowane, zapasami żywności na rok
 i więcej, żeby po wyjeździe uczestników
 tego schronu do rezerwu, rostarwał przez
 zamknięcia na statce zamurowany
 Woda była przy pomocy pompy wyciskanej
 Ludzie ci liczyli na to, że po ulczeniu
 wyekwipanta tej zapasów t.j. mężyłoby
 zbawo, samo zdrowie, cyfry i wyjątków -
 już na wolny świat. Ja po tej chwili
 nie pośredern, gdyż system, że poprosz
 wrony, ludzie tabięgo roku nie wyjątków
 ja i ludzi, tak zamkniętych, ogarniętych
 świat. I gdzie z pracownikami waznymi
 niekiedy przez już "zopu" przyszykowali
 dwa schrony dolne, dwa górne, na granicy
 ludzkiej żywności na wiele miesięcy,

pieli nawet wybuchnie ostatnie już
to zawsze pewnie - nam miodym
takie mroponym - wda się puścić przez
na znowy oryginalny.

Trudniłoby się do dnia 19 kwietnia
gdz nadzwyczaj moment ostatniego
niezręcznych niedobitków żydostwa
warszawskiego i starcie z pofarcech wien
szkoleń śladów, że tu żyło i prawie
500.000 ludzi, wazutyle i stajęte
europijskich.

1943 roku wypadła z wigilja żydowskich
i ten koniec wybrał Niemcy dla
ghetta; chwytliwym jest, że dla
alejsi mniej w porębie wybrał koniec
uroczych świąt żydowskich. Wierzenie

duża rozkładały poinformowane telefonicznie
oryginalnie, że rozpocznie się już ostatnia
akcja. Niektórzy puchali się pewnie, niektórzy
poprosze wubuli przez mury lub
wyspa wosby. Było to jednak możliwe

do Łodzi na nowy. Oby gochicnie
mury ghetta zostały utworzone
w tym twarde SS-mancie i Ukrainian,
wielu w niektóre karabiny maszynowe,

i t. p. W nowy wosby weszli do schronie,
wzrost wosby wosby opuścili wosby
i domy. Ja z biłkuchniejoma katezant
wosby są w schronie pod ziemnym przy

ul. Główny 30. Pomyślałem, że resztki tego schronu
 jeszcze tam są. W schronie dyskusyjnym
 dzień odpyty, regularnych salw i strzałów
 Ghetto ginęło, ale ginęło z honorem w walce
 tej wojny dotarł do nas jeden z pracowników
 warszawskiej, który dzień ten spędził w schronie
 na ul. Główny. Właśnie Główny był ten pora ten
 1. zw. małego ghetto i dlatego się działo,
 się przesyła warty. Opowiadał nam, że
 dzień, się dawajskie sceny, które zostały
 wstaniem osobistej rymie. Niemcy mi popu-
 jak do tych wasz na dachach niemieckich
 krawanach ludzi, ale z przedawaniem
 regularnością, palił dom za domem, bli-
 za siebie, nie odchodził, palił się dany
 nie wypała dosyć. Zrozumiałe, że
 i państwo zginęło w czasie ich przebywania
 na 1. zw. "schronach górnych" (maszowane
 to niemy pora ludzi zstąpiło, tak
 się wstąpił dosyć, niby tego przypu-
 nie mógł. Gdy pod wpływem rann i
 ludnie w schronach zbierali się do ulicy,
 wystubiliwart, przez Niemców jako
 wazagii, zostało stracone przez ulica, by
 chodzą szybko śmierci na miejscu. Opór
 najbojowej była wojadły, ale brzo-
 kowemu tenich wiechtał, że rymie, popad-
 z ten, ale chociaż przedtem zabił kogoś z
 niemieckich. Najbardziej bronita się szopa

Hrus

"kory" na ulicy Śmigłowej i blacie warij
 na ulicy Miłej. Tutaj jedna z uloczk
 wójt, córka jednego z kierowników szopy
 a się z całą uloczką granatami i uloczk
 temu miejscu. Mimo strasliwej puentagi
 wójt, operujących wariant uloczkami i samolotem
 adownym, stale brzyziem nad ghettem,
 pomiesili stosunkowo powolnie strach,
 chwata mogła uchodzić parostka Bydów, urbrojo-
 conajwyżej w rewolwery i liczone naboje,
 najlepszym wypadku (szopa'ssowstka) i
 wawajający się karabin maszynowy,
 tak strasliwej puentagi. Poza sporadycz-
 wypadkami, pomoc żadna nie wadlesz-
 pier pierwszych kilka dni walcze zja-
 się kawatami t.zw. "kawalibony"
 unty kęp chata) przynoszące broń, żywność
 rowadzące kawatami grupki ludzi na
 oryżki. Po kilku dniach jedynakie Niemcy,
 o ten domostwo, granatami roznawali
 ty, nie myścach wychodzących na
 oryżki, takie i trocheśniej berwar
 sami. Po kilku 5-7 dniach opór żydowski
 zlikwidowany; zostało całe gęsto.
 został spalony waw schron "góry" miew
 się w tej samej poręży przy ul. Gziny 30. Spalto
 około 100 osób; jakeś conajwyżej
 osób uratowało się w ten sposób, że
 byli do piwnicy, w której kiedyś kopaliśny,
 dostali się do wody, ale piwnica wypełniona
 kadem i tak po zostawili. W blacie tym
 śledzili cały dzień po syji, gdy w mych-
 lly

wani dom atocowy przy Niemców, dozorcyście
 wypalali. W noc, gdy Niemcy, idąc pewnie, z
 wozem się spaliło, opuścili teren, ludność
 przysięgła do waszego schronu. W schronie
 tym przebywał z matką i innymi trzema
 bliźni mi ludźmi około dwóch tygodni
 pobyt tam był wprost katastroficznym; schron
 był otoczony na powierzchni osób, było
 około 70 ludzi; temperatura, zaciemnienie i brudne
 powietrze było straszliwym; chodzący
 waga, ale i to nie pomagało. Do tego
 dół szpitalny braku żywności; żywność
 warzą, jak to zostało wyliczone, w
 miejscu ulokowana była w schronie
 i spaliła się wraz z nim. Ciepła kropla
 równała się kropli krwi, gdy po nocach
 się wychodziło nocami. Po
 niezgodzie z godzina przesyła się
 noc z matką i innymi bliźni, do jednego
 ze schronów w domu przy ul. Głaz 79. Był
 ogień przy schronie, jeden cudownie zabrał
 rowary ze wielkim transformatorem
 wyciągnięty. Niestety powstał jeden pod
 gdy z ciemności, ludzie nie mogli znieść
 ratury palącej się domu i z braku
 poprosili wychodzić Niemcom naprzeciw
 szczerze mówiąc zarywali i paskali, ci co
 broni stali w tym miejscu, wreszcie
 od wtorej lub trzeciej tury, a reszta
 schrona przy Niemców na rownisku
 (ul. Zamenhafa - wzniesienie wojskowe,
 Lipie) tam rozbili wara masowa; a

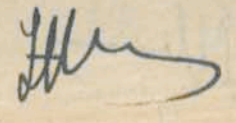
i w benzyna i spalona. W schronie podziemnym
 żył 79 przebywaniem około trzech tygodni:
 były tam mury, straszenie na
 przedem. Było tu około stu osób, w ten
 ilości starych kobiet i dzieci. Leżało
 i noc na zimno, wilgotny ziem; w
 woy jako się talen kaszy (gotowało
 w noc, by w dzień dym, z komina
 schronu.) O każdej godzinie wody
 walczyć; wody pomyślnie się w noc
 w barbach; kobiety i dzieci na
 wawet dosyć sIT, by wypis, cnoty i
 rozmaite wykopane, stworzone, po wody,
 były wprost skazane na śmierć
 w momencie, jeżeli nie było wody na
 d. Po trzech tygodniach, zdaje sobie
 że tak przewidywany, spragniony i wygłodzony
 przychodzić później musi być wytryby
 w niecierpliwości przez rumor, jaki
 było przynoszenie wody dla tych osób,
 w nędznych ciemnościach,
 w kompanii ptaków, psów i przebiegłych,
 system się do grupy siedmiu młodych
 która uwiodła sobie schron prokur-
 w w zasach przebywała na gruncach
 domów, w jaskini zakamarkach na
 wypisanych piarach. Wchodziło się przy pomocy
 stelaconej jako tło drabinki linowej,
 przy pomocy drugiej drabiny drewnianej,
 z jednego półpiętra na drugie,
 przenoszonej dale, tak że w rezultacie
 pochodziły na 6 piętrowo spalonych nędznie

Sł...

domu, porzucanego kompletnie schodów. Byłoby
 możliwe było dla ludzi wchodzić, energicznie
 i zdecydowanie na nosy. Nasze smaczne
 przedkawa miały się też trzymać sprawdzić
 ludzi ze schronu piwośnego przy ul. Gzic, w piwośnym
 za wodę lub resztkami żywności, wychodził jemu
 zupełnie zremygowany, bez żadnych środków
 ostrożności na ulicy i tak było w paczkach;
 w pierwszej połowie czerwca 1943 warte piwo,
 katarakta. Namy przypiechali kilkanaście
 z amochodami, w schron ten nuciło tamie
 grawatów, a potem w schron poeytla
 wychodzić ludzie, bardziej do brzośw, w
 do ludzi podobnie. W ten sposób rozprę
 też moja matka. W całej tej ludzkiej
 dzielstwy ghetta (Gzic, Smocna, Miła) prę
 przy tym było wana osiemka; w
 mójce i cetero tubie by; rarem zenu
 w grupie by przebywał też młody Romek Zyga
 obecnie zamieszkały w Radomiu, przy ul. Tra
 54/3, który się ostentarnie wrao zenu
 Osiemka wana dobarczywała wprost w
 by się patos' ntrywać przy ryciu. Mili'smy
 szereg schronów na wywysiężych przy
 spalonych domów, gdzie dostawali'smy się
 wyżej opisany. (drabiny - to drabiny, linow
 Po wodę, sro to się nocami i transport
 po linach w górę; wykopywali'smy
 kartofle ze starych kopców na ul. Mi
 lipie, (szopa Sulka) obręwali'smy mied
 jabłka z opuszczonego ogródka (ul. Smo
 wdrapywali'smy się na balkony spal

Alby

domów, w wadze, że wiec gdzie pozostały
 węgry, szeptowane na świątku, i niecyfrowe
 mepar zwaleniowy 101sq. zmalen
 ze 100 pajkami. W potęganiu z pykonowem
 kartoflane były to dla nas wista
 iulusa. Temniej zdawaliśmy sobie sprawy
 to było przedwianie agowys i pschiz
 pójmiz upadliemy, tembardiz, że
 w go pogoni za niedobitkami, lub
 pner wch pntzom, wazgost
 ilosci, stale patrolowali w nosy
 w filcowych butach, tak że ich wogile
 nie było, a my py wosrentu woch
 kartofli, mimo wydaly idocy ostrzoch,
 abializmy wiele hatasw.
 walizmy najrozwnitoych opriobiu wzdostane
 a ghetto, jak rabiemie podpate podcopu
 ul. Pariz (mur poidtku ulicy - druga
 wyistka) pwr ul. Leszys (tak samo)
 wator watohu to rozyschnego na Womaw,
 walizmy pwrzic oitg pwr mur na ul. Pariz,
 sy nam nie widawto. Ghetto
 bylo hermetycznie zamknyte
 tuchnie pilnowane. Tymczasem w pewnych
 to sierpuda 1943r. na teren ghetto
 wjechac wory z robotnikami albo
 i wywienta zmlen zielarnego.
 z tych ludzi wanstwalizmy
 py pomocy mcanche pwr nas listow,
 prosba o ratunek, dywnoie i tron.
 listu zatgwalizmy jakies drogoennosc
 ikerji; lachnie to podnositi i wazgost

nie reagowali. Wreszcie jeden z funkcjonariuszy
 (ukazał mi się do drzwi chodzący) zlitował się
 nad nami i przez kilka tygodni w naszym
 sposób (nawet pacierz w wykonaniu niegłównie
 które to pacierz podmoriliśmy nocami) dawał
 nam żywność, lekarstw (wzruszy chory był
 ra straszący - przez 4 miesiące nie lewono
 gwałt, amunicji i t.p. Ten sam ukazał się
 pierwszy mi list do mojej żony - on, to
 która wówczas, biegała pewnym, i jej
 przebywała w Otrawie. Żona moja
 pozycja organizacyjna po drugiej stronie
 duża rakietowa, ale formacji nie
 są was wyświadczyć. W między czasie
 katastrofa. Przebywaliśmy w jednym rejonie
 nowo w do jutra dawniej ul. Nowe
 i tam nie mając wody, poszliśmy
 pięć kilometrów w kierunku, by
 chociaż trochę wody. Hałas ten
 możemy usłyszeć. Sam został obserwowany
 schron warty. Niewy rozbili ogień
 sedany i upadli do pokoju. Ze względu
 was ośmiu. Wcałta się było chłodno
 wyży wspomniany Roman Zychman,
 wdrapał się na sam dach spalonego domu
 i tak siedział nad przepaścią przez godzinę
 i ja - który bez żadnej wachni, granatami
 wykorzystaniem stałem za drzwiami
 że namy mnie nie dobiegł - legs sam
 zronnie - była to wyradnie Łaska Bo
 gdzie przez godzinę czasu prawie
 było mnie. W tym właśnie momencie

[Signature]

...piscionowa wabojant. Kilku zwasych-
 zostalo na podnóme, kilku przy-
 sznurowaniu p'edem do drugiego,
 wachowu gdnis na d'wosc. Ja ocaladem
 i tak samo ocalat Romek, który
 start z dachu i owal mnie nie zastu-
 gdyi stywac z dachu moje trolis, myslal
 jakis Niemiec powstal. Jeneu ty samy
 wrotilisny na ulcy Gznie, przyrem
 prauze ju chodzie nie mogt, gdyz
 jenne popnecho tuly ~ wogel.
 rano, gdy furmanki z waszym
 jak zwykle ratynnela sie tobo
 domu, pod pororem zbieranc
 panego szmelca, wynidny w dwojty-
 bylo umowione na podnóme, przylisny
 wo szmelca na nos i wren co
 , pozostawili cyjionu blacham
 isny. W chudly p'edem otwarta sz
 wami brama ghetta (Gzta rog Olpomy
 orientam) i po paru minutach
 lidny sie wówd. przyjaciel moich
 onie wyislui. Tu jenne ciekady
 cyfikie przystal, jak rok utrywante
 powstanie i jego upadek, wysiul pokow-
 Prunhwa, ale wysiulo bo bylo ju
 w powstawu a p'edtem, jakie
 a presidem w gheue starbantim
 okupacji niemieckiej.

Iluz

wiecznosc.

Andrzej Rybicki